

Goncharova Nataliia. Fundamental principles of the concept of health-forming technologies in the process of physical education of primary-school aged children. *Journal of Education, Health and Sport*. 2017;7(1):633-648. eISSN 2391-8306. DOI <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.1308988> <http://ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/5649>

The journal has had 7 points in Ministry of Science and Higher Education parametric evaluation. Part B item 1223 (26.01.2017).
1223 Journal of Education, Health and Sport eISSN 2391-8306 7

© The Author(s) 2017;

This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Poland

Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License

(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted,

non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.

Received: 27.03.2017. Revised 28.03.2017. Accepted: 27.01.2017.

FUNDAMENTAL PRINCIPLES OF THE CONCEPT OF HEALTH-FORMING TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF PHYSICAL EDUCATION OF PRIMARY-SCHOOL AGED CHILDREN

Nataliia Goncharova

National university of Ukraine on physical education and sport, Kyiv, Ukraine

nataliinfiz@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3000-9044>

Abstract

On the basis of the data from scientific and methodological resources up-to-date development trends in the process of physical education in the general secondary education establishments are defined in the publication. Best scientific practices in the field of health-forming activity are considered. The aim of the research is to distinguish theoretical basis of the concept of health-forming technologies in the process of physical education of primary-school aged children. The following research methods were used in order to achieve the aim of the investigation: analysis and generalization of the data from scientific and methodological resources, Internet sources, content analysis, concept and term analysis, theoretical and methodological analysis. Justification of the concept of health-forming technologies in the process of physical education of primary-school aged children, which meets key provisions of the concept structure, is offered. The aim, objectives, main principles of the concept functioning, including didactic principles, the principles of physical education and specific principles of health-forming activity (innovative design, health-forming validity, dominant of child's health, three-pronged concept of health, teacher's competence, systemacity) are defined. Conceptual approaches, necessary for presenting the scope of generalized scientific ideas from the field of children's health formation, organization of

theoretical and practical activity in regards to research. Conceptual approaches of general scientific methodological level (systematic, synergetic, activity, dialectical) as well as the approaches of specific scientific methodological level (person-centered, differentiated, axiological, participative, sociocultural) are characterized. The main activity areas within the frames of the concept implementation, health-forming technology as a part of the introduced concept are systematized.

Key words: concept, formation, health, schoolchildren, principle, approaches.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЗДОРОВ'ЯФОРМУЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Наталія Гончарова

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація

У статті на основі аналізу науково-методичної літератури визначено актуальні на сьогодні напрями розвитку процесу фізичного виховання у закладах загальної середньої освіти. Розглянуто наукові напрацювання у напрямку здоров'яформуючої діяльності у сучасній школі. Метою роботи було визначено теоретичне обґрунтування концепції здоров'яформуючих технологій в процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку. Методи дослідження які були використані для досягнення мети дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, ресурсів мережі Internet, контент-аналіз, понятійно-термінологічний аналіз, теоретико-методологічний аналіз. Запропоновано обґрунтування концепції здоров'яформуючих технологій в процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку, яка відповідає ключовим положенням побудови концепцій. Визначено мету, завдання, основні принципи функціонування концепції, серед яких дидактичні принципи, принципи фізичного виховання та спеціальні принципи здоров'яформуючої діяльності (інноваційного проектування, здоров'яформуючої валідності, домінанти здоров'я дитини, триєдиного розуміння здоров'я, компетентності вчителя, системності), концептуальні підходи, що необхідно було задля представлення сукупності узагальнених наукових положень по проблемі формування здоров'я дітей, організації теоретичної та практичної діяльності

по проблемі дослідження. Розкрито концептуальні підходи загальнонаукового рівня методології (системний, синергетичний, діяльнісний, діалектичний) та підходи конкретно-наукового рівня методології (особистісно-орієнтований, диференційований, аксіологічний, партисипатичний, соціокультурний). Систематизовано основні напрями діяльності в рамках практичної реалізації концепції, здоров'яформуючу технологію яка є складовою запропонованої авторської концепції.

Ключові слова: концепція, формування, здоров'я, школярі, принципи, підходи.

Вступ. Трансформація суспільного життя у напрямку інформатизації, змінила відношення дорослих і як наслідок дітей до систематичної фізкультурно-оздоровчої діяльності, спеціально-організованої рухової активності. Тривале знаходження в положенні сидячи під час навчання, користування комп'ютером та перегляд телевізору скоротив час на рухливі ігри, самостійне виконання фізичних вправ [14, 22].

Результатом тенденції у напрямку скорочення часу на спеціально-організовану рухову активність дітей є прояви гіподинамії [19, 20].

Внутрішніми причинами зниження спеціально-організованої рухової активності дітей є втрата ними інтересу до урочної форми занять, що обумовлено на думку Ю. Ю. Бас [3], певними причинами:

- не враховуються інтереси школярів щодо вибору фізичних вправ, які жорстко регламентовані державною програмою;
- не використовуються сучасні засоби фізкультурно-оздоровчої роботи;
- не враховуються індивідуальні особливості розвитку дітей у різні вікові періоди;
- не диференціюються фізичні навантаження з урахуванням стану здоров'я, рівня фізичної підготовленості;
- низький рівень матеріально-технічного забезпечення шкіл;
- не розроблена достатньо ефективна система оцінки успішності учнів [3].

Перед сферою фізичного виховання стоїть глобальне завдання, яке передбачає впровадження комплексних заходів які мають короткострокову та довгострокову перспективу. Окремі напрацювання пов'язані в намаганнях вирішення окремих питань формування здоров'я дітей в період навчання в школі не дозволяють досягти комплексного підходу до вирішення зазначеного проблемного питання та потребують запровадження заходів на рівні концепції здоров'яформуючих технологій.

Під «концепцією» розуміють – комплекс ключових положень, що достатньо повно та всебічно розкривають сутність, зміст та особливості явища що вивчається, його існування у дійсності або практичній діяльності людини [12]. З точки зору педагогіки «педагогічна концепція» – складна, цілеспрямована, динамічна система фундаментальних знань про педагогічний феномен, що повно та всебічно розкриває його сутність, зміст, особливості, а також технологію оперування з ним в умовах сучасної освіти [17].

Під час проведення аналізу науково-методичної літератури та її систематизації, розглянуто досвід дослідників у напрямку впровадження здоров'яформуючих технологій у процес фізичного виховання осіб різного віку. Авторами запропоновані дослідження у напрямку обґрунтування теоретичних засад здоров'яформуючої діяльності, індивідуалізації та диференціації освітнього процесу за гендерною ознакою [7, 18], у напрямку впровадження інноваційних засобів фізичного виховання [8, 20] та створення здоров'яформуючого освітнього середовища [16].

Розглядаючи проблему здоров'яформування дітей молодшого шкільного віку з системної позиції слід звернути увагу на недостатнє її вивчення як у теоретичному, так і практичному аспекті. Аналіз науково-методичної літератури та практичного досвіду підтверджує низку невирішених питань та протиріч в рамках функціонування системи фізичного виховання в школі, які мають велике соціальне значення:

- потребою суспільства у гармонійно-розвинутій особистості та низькому рівні сформованості знань, умінь та навичок дітей у напрямку збереження власного здоров'я, розуміння власного здоров'я як цінності;

- необхідністю системної діяльності зі збереження здоров'я дітей у період навчання в школі та низьким рівнем обізнаності вчителів початкових класів у напрямку впровадження здоров'яформуючих технологій в процес фізичного виховання в школі;

Окремі наукові положення запропоновані в роботах цих авторів [5, 8, 20] мають корисні ідеї, задуми, які слід враховувати під час обґрунтування концепції здоров'яформуючих технологій в процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та розробити концепцію здоров'яформуючих технологій в процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, ресурсів мережі Internet, контент-аналіз, понятійно-термінологічний аналіз, теоретико-методологічний аналіз.

Результати дослідження та їх обговорення. Вирішенню проблемних питань сучасного етапу розвитку системи освіти може сприяти розробка та впровадження в процес фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку концепції здоров'яформуючих технологій. В процесі дослідження була розроблена концепція здоров'яформуючих технологій в процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку (рис. 1).

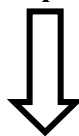
Соціальні передумови	Біологічні передумови	Особистісні передумови
Теоретичний рівень обґрунтування		Практичний рівень обґрунтування

Концепція здоров'яформуючих технологій в процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку

<p>Концептуальні підходи системний, синергетичний, діяльнісний, діалектичний, соціокультурний, особистісно-орієнтований, диференційований, аксіологічний, партисипатичний</p>
<p>Концептуальні основи</p>
<p>Мета: розробка теоретико-методичних та технологічних засад здоров'яформуючої діяльності в процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку, яка спрямована на підвищення рівня їх адаптаційно-резервних можливостей, рухової активності, мотивації до фізкультурно-оздоровчої діяльності та оптимізації процесу адаптації дітей до умов навчання в школі</p>
<p>Завдання: навчальні, оздоровчі, виховні, рекреаційні</p>
<p>Принципи: дидактичні, соціально-педагогічні принципи системи фізичного виховання, методичні принципи фізичного виховання, принципи побудови занять у фізичному вихованні, принципи проектування здоров'яформуючого освітнього простору, принципи здоров'ясбережувальної педагогіки, принципи здоров'яформуючої діяльності</p>
<p>Організаційно-методичні умови реалізації концепції</p>

Здоров'яформуюча технологія в процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку

	Етапи технології	
підготовчий	основний	заключний
	Компоненти технології	
<i>Моніторингу</i>	<i>Змістовний</i>	<i>Організаційний</i>
- попереднього	- проектний	- суб'єкти процесу ФВ
- етапного	- програмно-методичний	- умови реалізації
- підсумкового	- професійно-компетентносний	
	Критерії ефективності	

Рис. 1. Блок-схема концепції здоров'яформуючих технологій у процесі фізичного виховання дітей шкільного віку

В рамках розробки даної концепції було визначено необхідність її обґрунтування на теоретичному, практичному рівнях.

Теоретичний рівень обґрунтування враховує наукові надбання за основними напрямками розвитку інноваційної діяльності зі збереження здоров'я дітей шкільного віку:

- теорії та методики фізичного виховання (Л. П. Матвеев, 2008 [9]; Т. Ю. Круцевич, 2017 [13]);

- концептуальних положеннях проектування фізкультурно-оздоровчих технологій в процесі фізичного виховання (О. В. Андрєєва, 2014 [2]; Yea-Wen Lin, 2014 [23]; Л. С. Михно, 2016 [10]);

- основ здоров'я та здорового способу життя (Р. С. Пафенберг, 1999 [11]; С. М. Футорный, 2015 [15]);

- загальних закономірностях впливу фізичної активності на здоров'я людини, її біологічних, педагогічних та соціальних детермінантах (H.W. Kohl, 2012 [21]; М. В. Дутчак, 2016 [6]);

- здоров'язбереженні та здоров'яформуванні учасників освітнього процесу (Л. М. Калакаускене, 2007 [8]; Т. Е. Виленская, 2012 [4]; Е. А. Черепов, 2015 [16]).

Оперування якими дозволяє визначити сутність діяльності по формуванню здоров'я, побудувати її у відповідності до індивідуальних особливостей дітей молодшого шкільного віку, досягти її ефективності.

Практичний рівень обґрунтування передбачає безпосередню перевірку ефективності функціонування запропонованої концепції з різноманітним засобів, методів, врахування принципів, форм реалізації, спрямованих на формування здоров'я дітей молодшого шкільного віку та можливістю оперативного управління даним процесом.

Під час визначення напряму педагогічного впливу в рамках функціонування запропонованої концепції розглядались наступні положення: побудова програми занять фізичними вправами у відповідності всебічного розвитку рухових якостей дитини, з урахуванням механізмів перебігу етапів розвитку організму дитини; диференціація фізичного навантаження у відповідності до вікових особливостей молодших школярів та перебігу адаптаційних процесів; урахування притаманного дитині рухового режиму та його корекція у відповідності до вікових норм рухової активності; стимулювання мотивації до систематичної фізкультурно-оздоровчої діяльності; налагодження

взаємодії дітей у складі соціальної групи; побудована система контролю, що передбачає безпосереднє оцінювання вчителем та систему самоконтролю.

Конкретизація ключових положень авторської концепції визначалась шляхом систематизації наукових даних інших авторів [1, 2] та включала систему положень:

актуальність – її зорієнтованість та відповідність напрямам вирішення сучасних проблемних питань організації здоров'яформуючої діяльності дітей молодшого шкільного віку в процесі фізичного виховання;

прогностичність – відображення у запланованих діях функціонування концепції, як існуючих так і майбутніх вимог до здоров'яформуючої діяльності, розширення гнучкості заходів впливу під дією можливих змін умов та вимог у відповідності до яких вона буде реалізована;

раціональність – вибір таких цілей і способів їх досягнення, які дозволяють отримати максимальний результат здоров'яформуючої діяльності дітей молодшого шкільного віку;

цілісність – забезпечення різнобічного впливу у напрямку формування здоров'я дітей молодшого шкільного віку, у обсягу необхідному для досягнення мети, узгодженість зв'язків між діями суб'єктів освітнього процесу;

контрольованість – можливість оперативного керування засобами впливу на основі визначення кінцевих і проміжних цілей (очікувані результати), тобто визначити їх таким чином, щоб існував спосіб перевірити реально отриманих результатів на їх відповідність цілям.

Концептуальні основи функціонування здоров'яформуючих технологій в процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку включали мету, завдання, принципи та умови функціонування, концептуальні підходи до здоров'яформуючої діяльності.

Метою концепції було розробка теоретико-методичних та технологічних засад здоров'яформуючої діяльності в процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку, яка спрямована на підвищення рівня їх адаптаційно-резервних можливостей, рухової активності, мотивації до фізкультурно-оздоровчої діяльності та оптимізації процесу адаптації дітей до умов навчання в школі.

Для більш детального висвітлення завдань авторської концепції їх було розподілено за основними напрямками діяльності та визначено у відповідності до завдань предмету «Фізична культура» [13] та доповнено змістом рекреаційної складової процесу фізичного виховання: навчальні – розширення рухового досвіду,

оволодіння навичками самостійного виконання фізичних вправ, оволодіння навичками здорового способу життя, формування теоретичних знань за основними напрямками підготовки; оздоровчі – направлені на зниження рівня захворюваності дітей в період навчання у початковій школі, підвищення рівня спеціально-організованої рухової активності, підвищення адаптаційно-резервних можливостей організму та рівня фізичної підготовленості, оптимізація адаптаційних процесів до умов навчання в школі; виховні – формування ставлення у дітей до здоров'я як цінності, формування інтересу до систематичної фізкультурно-оздоровчої діяльності, покращення психоемоційного стану, взаємодії між членами учнівського колективу; рекреаційні – отримання задоволення від занять фізичними вправами, проведення активного відпочинку.

В рамках розгляду напрямів здоров'яформуючої діяльності слід звернути увагу на принципи їх побудови, які визначаються дидактичними, соціально-педагогічними принципами системи фізичного виховання, методичними принципами фізичного виховання, принципами побудови занять у фізичному вихованні, принципами проектування здоров'яформуючого освітнього простору та принципи здоров'ясбережувальної педагогіки [5, 13, 16], які в рамках вирішення основних завдань функціонування авторської концепції були доповнені розробленими принципами здоров'яформуючої діяльності:

- інноваційного проектування – лідируюча позиція освітнього процесу по впровадженню освітніх інновацій. Запровадження принципу передбачає прогностичне проектування здоров'яформуючої діяльності у процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку, яке ґрунтується на урахуванні нормативно-правових актів у напрямку здійснення освітнього процесу та збереження здоров'я дітей; впроваджені інноваційних засобів фізичного виховання, закордонного, вітчизняного передового досвіду задля підвищення мотивів та інтересів дітей до активізації рухової активності;

- здоров'яформуючої валідності – побудова комплексної системи моніторингу на основі педагогічних, психологічних, медико-фізіологічних, соціологічних досліджень, що визначають доцільність використаних певних засобів фізичного виховання, в рамках функціонування здоров'яформуючої технології, задля досягнення визначеної мети та перевірки відповідності результатів освітньої діяльності задекларованим;

- домінанта здоров'я дитини – побудова здоров'яформуючої діяльності у напрямку формування у дітей розуміння здоров'я як цінності, стимулювання психологічних механізмів розвитку відповідального ставлення у дітей до власного

здоров'я, формування у суспільстві ціннісного ставлення до здоров'я в рамках функціонування взаємодії у системі «сім'я - школа»;

- компетентності вчителя – готовність вчителя для впровадження в процес фізичного виховання здоров'яформуючих технологій;

- інтегрованості – побудова планомірної здоров'яформуючої діяльності, яка передбачає розробку спрямованого, контрольованого та регульованого алгоритму взаємодії всіх суб'єктів освітнього процесу (вчителя, учня, батьків) у напрямку формування здоров'я дітей, визначення окремих етапів та ефективно їх поєднання задля раціоналізації даної діяльності та формування наступності педагогічного впливу.

Під час розробки концепції здоров'яформуючих технологій в процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку були враховані концептуальні підходи, що необхідно було задля представлення сукупності узагальнених наукових положень по проблемі формування здоров'я дітей, організації теоретичної та практичної діяльності по проблемі дослідження.

Виходячи с аналізу існуючих напрацювань науковців, визначено підходи загальнонаукового рівня методології (системний, синергетичний, діяльнісний, діалектичний) та підходи конкретно-наукового рівня методології (особистісно-орієнтований, диференційований, аксіологічний, партисипатичний, соціокультурний), які покладені в основу авторської концепції. Більшість з цих підходів були опробуванні іншими авторами [1, 2], в процесі функціонування системи фізичного виховання, а диференційований та партисипатичний підходи адаптовані до вимог процесу фізичного виховання, розглядались як необхідна складова авторської концепції.

На нашу думку, ефективність здійснення здоров'яформуючої діяльності в школі може бути досягнута завдяки реалізації наступних пріоритетних напрямів:

- побудова цілісної системи моніторингу (медичного, педагогічного, психологічного) для визначення напрямів педагогічного впливу;

- визначення основних завдань здоров'яформуючої діяльності з позиції вікових особливостей організму дитини, вихідного рівня розвитку рухових умінь та навичок, пріоритетів рухової активності, наявності негативних факторів впливу, оптимізації адаптації до умов навчання в школі;

- інноваційне проектування процесу фізичного виховання, що охоплює різноманіття засобів, форм та методів здоров'яформуючої діяльності учнів, що відповідають сучасним тенденціям розвитку сфери фізичної культури та спорту;

- визначення змісту здоров'яформуючої діяльності, що позиціонує реалізацію інтегрованого комплексного впливу та фізичний та емоційний стан дитини, можливістю його корекції у відповідності до результатів оперативного та етапного контролю;

- формуванні мотивації до систематичної фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- залучення до здоров'яформуючої діяльності всіх учасників освітнього процесу, узгодженість їх діяльності та ефективна взаємодія;

- наступність здоров'яформуючої діяльності від дошкільного навчального закладу до закладу загальної середньої освіти.

Умови реалізації концепції здоров'яформуючих технологій у процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку передбачали три основних напрями, серед яких соціальні, педагогічні та організаційні.

Соціальні умови передбачають набір соціальних передумов для доступного і вільного використання різних видів рухової активності у вільний час. Для успішного впровадження розробленої концепції виділяємо наступні соціальні умови: соціальні інститути: основним соціальним інститутом, на базі якого впроваджується і розвивається здоров'яформуючі технології, є школа; соціальна престижність здоров'яформуючої діяльності; можливість фізичного і духовного зростання в процесі здоров'яформуючої діяльності; система соціального стимулювання; включення дітей молодшого шкільного віку у соціально-значущу діяльність; взаємодія соціальних інститутів (школа, сім'я, громадські організації).

Педагогічні умови мають на увазі наявність можливості використання різноманітних фізичних вправ, методів, проведення занять різних форм і змісту для успішного впровадження здоров'яформуючих технологій: цілісність та несуперечливість форм оздоровлення, виховання та навчання; стратегічне управління; активізації власного потенціалу особистості тих хто займається; впровадження інноваційних педагогічних прийомів, форм і методів; особистість вчителя; система об'єктивної оцінки здоров'яформуючої діяльності.

Для успішного впровадження розробленої концепції необхідні наступні організаційні умови: формування групи тих хто займається на принципах добровільності і мотиваційної пріоритетності; цілеспрямоване формування середовища, сприятливого для оздоровлення, виховання, навчання; врахування матеріально-технічного оснащення школи та її територіальних можливостей; можливості довілля для проведення занять; вікова спадкоємність.

Висновки:

1. Сучасний стан здоров'я дітей шкільного віку характеризується тенденцією погіршення за період навчання в школі, що створює проблемне поле питань пов'язаних з пошуком засобів, методів та форм фізичного виховання дітей шкільного віку на засадах формування їх здоров'я. Окремі напрацювання у напрямку оптимізації процесу фізичного виховання потребують систематизації та консолідації у єдину концепцію здоров'яформуючих технологій в процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку.

2. Дослідження передумов розробки концепції здоров'яформуючих технологій в процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку дозволяють сформулювати три основних груп передумов: соціальні (потреба суспільства у гармонійно-розвинутій особистості, низький рівень сформованості засад здорового способу життя), біологічні (низький рівень рухової активності дітей, високий рівень захворюваності дітей, прояви порушення адаптації у дітей до умов навчання в школі, зміна стато-динамічного режиму), особистісні (не сформованість дбайливого ставлення до здоров'я, не сформованість потреби у систематичній здоров'яформуючій діяльності).

3. Запропонована авторська концепція здоров'яформуючих технологій у процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку відповідає системі положень до її побудови (актуальність, прогностичність, раціональність, цілісність, контрольованість). Метою концепції було розробка теоретико-методичних та технологічних засад здоров'яформуючої діяльності в процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку, яка спрямована на підвищення рівня їх адаптаційно-резервних можливостей, рухової активності, мотивації до фізкультурно-оздоровчої діяльності та оптимізації процесу адаптації дітей до умов навчання в школі. Серед основних принципів функціонування концепції були визначені дидактичні принципи, принципи фізичного виховання та спеціальні принципи здоров'яформуючої діяльності (інноваційного проектування, здоров'яформуючої валідності, домінанта здоров'я дитини, триєдиного розуміння здоров'я, компетентності вчителя, системності). Для практичної реалізації концепції здоров'яформуючих технологій у процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку передбачено дотримання умов її впровадження, серед яких соціальні, педагогічні та організаційні.

Література

1. Альошина А. І. Профілактика й корекція функціональних порушень опорно-рухового апарату дітей та молоді у процесі фізичного виховання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з фіз. виховання і спорту : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Альошина Алла Іванівна ; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. – Київ, 2016. – 43 с.
2. Андрєєва О. В. Теоретико-методологічні засади рекреаційної діяльності різних груп населення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з фіз. виховання і спорту : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / О. В. Андрєєва ; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. – К., 2014. – 44 с.
3. Бас Ю. Ю. Сучасний стан здоров'я дітей молодшого шкільного віку та фактори, які його визначають / Ю. Ю. Бас // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – 2015. – Вип. 5(1). – С. 18-22.
4. Виленская Т. Е. Объективные риски процесса физического воспитания и педагогические способы их минимизации : на примере процесса физического воспитания младших школьников : диссертация ... доктора педагогических наук : 13.00.04 / Виленская Татьяна Евгеньевна. – Краснодар, 2012. – 574 с.
5. Гулина А. Н. Здоровьесберегающая деятельность в системе образования: теория и практика / А. Н. Гулина // Современные технологии в образовательном процессе: материалы II Региональной научно - практической конференции 25 марта 2016. – пос. Рассвет: Изд - во АДЕККК МО РФ, 2016. – С. 207-217.
6. Дутчак М. В. Парадигма оздоровчої рухової активності: теоретичне обґрунтування і практичне застосування / М. В. Дутчак // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2015. – № 2. – С. 44–52.
7. Зайцев В. П. Здоровьеформирующие технологии в контексте гендерного подхода : монографія / В. П. Зайцев, Н. А. Олейник, С. И. Крамской. – Харьков: ХГФК, 2009. – 226 с.
8. Калакаускене Л. М. Ушу и цигун как здоровьесформирующие технологии в физическом воспитании / Калакаускене Л. М. ; Федеральное агентство по физ. культуре и спорту, Чайковский гос. ин-т физ. культуры. – Чайковский : ЧГИФК, 2007. – 155 с.

9. Матвеев Л. П. Теория и методика физической культуры : учебник / Л. П. Матвеев. - М. : Физкультура и спорт : СпортАкадемПресс, 2008. – 543 с.
10. Михно Л. С. Фізичне виховання молодших школярів на основі застосування засобів йога-аеробіки : автореф. дис. ... к. наук з фіз. виховання і спорту : спец. 24.00.02 «Фіз. культура, фіз. виховання різних груп населення» / Михно Людмила Сергіївна ; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. – Київ, 2017. – 23 с.
11. Пафенберг Р. С. Здоровый образ жизни / Р. С. Пафенберг, Э. Ольсен. – К.: Олимп. л-ра, 1999. – 319 с.
12. Социальный менеджмент: Учебник / Под ред. Д. В. Валового. – М.: ЗАО «Бизнес школа «Интел-Синтез», Академия труда и социальных отношений, 1999. – 384 с.
13. Теорія і методика фізичного виховання : підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту: у 2 т. / [Т. Ю. Круцевич, Н. Є. Пангелова, О. Д. Кривчикова та ін.; за ред. Т. Ю. Круцевич]. – К. : Національний університет фізичного виховання і спорту України, вид-во «Олімп. л-ра», 2017. – Т. 1. – 384 с.
14. Формирование моторики человека в процессе онтогенеза / В.А. Кашуба, Е.М. Бондарь, Н.Н. Гончарова, Н.Л. Носова. – Луцк «Вежа-Друк», – 2016. – 232 с.
15. Футорный С. М. Здоровьесберегающие технологии в процессе физического воспитания студенческой молодежи: [монография] / С. М. Футорный. – К.: Саммит-книга, 2014. – 296 с.
16. Черепов Е. А. Система спортизированного физического воспитания в здоровьесформирующем образовательном пространстве школы: монография / Е. А. Черепов ; М-во образования и науки Российской Федерации, Южно-Уральский гос. ун-т, Ин-т спорта и туризма. – Челябинск : Изд. центр ЮУрГУ, 2015. – 308.
17. Яковлев Е. В. Педагогическая концепция: методологические аспекты построения / Е.В. Яковлев, Н.О. Яковлева. – М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2006. – 239 с.
18. Grygus I., Kuczer T. Optymalizacja sprawności fizycznej studentów z różnymi rodzajami autonomicznego układu nerwowego. Journal of Health Sciences. – 2013. – Vol. 3. – № 10. – S. 583–604.
19. Kashuba V.O, Goncharova N.N, Butenko H.O. Effectiveness of health tourism application as the basis of health related recreational technology in primary school pupils' physical education. Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports, 2016;2:19–25. doi:10.15561/18189172.2016.0203

20. Kashuba Vitaliy, Maslova Olena. Prerequisites for the development of the concept of health-forming technologies in the process of adaptive physical education of school-age children with hearing impairment. *Journal of Education, Health and Sport*. 2017;7(3):824-834. eISSN 2391-8306. DOI <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.1252439>
21. Kohl H. W., Craig C. L., Lambert E. V., Inoue S, Alkandari JR, Leetongin G et al. The pandemic of physical inactivity: Global action for public health. *The Lancet*. 2012 Jan 1;380(9838):294-305. Available from, DOI: 10.1016/S0140-6736(12)60898-8
22. Moshynsky V., Mykhaylova N., Grygus I. Podwyższony poziom zdrowia przez stosowanie się do zdrowego stylu życia // *Journal of Health Sciences*. 2013; 3 (10): 123-132.
23. Yea-Wen Lin and Yueh-Ysen Lin A Multilevel Model of Organizational Health Culture and the Effectiveness of Health Promotion // *American Journal of Health Promotion* 2014; 01: 53-63.

References

1. Aleshina A. I. Prevention and correction of functional disorders of the locomotor apparatus of children and young people in the process of physical education: author's abstract for Doctoral degree in Physical Education and Sport. Kyiv, 2016: 43. (in Ukrainian)
2. Andreieva O. V. Theoretico-methodologic bases of recreation activity of different population groups: author's abstract for Doctoral degree in Physical Education and Sport. Kyiv, 2014: 44. (in Ukrainian)
3. Bas YU. YU. Suchasnyy stan zdorov'ya ditey molodshoho shkil'noho viku ta faktory, yaki yoho vyznachayut' [Modern state of health of children of elementary school age and factors that determine it]. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 15 : Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoyi kul'tury (fizychna kul'tura i sport)*. 2015; 5(1): 18-22.
4. Vilenskaya T. E. Objective risks of the process of physical education and pedagogical ways of their minimization (on the example of the process of physical education of younger schoolchildren), dissertation, for Doctoral degree in Pedagogical. Kyiv, 2012: 574. (in Russian).
5. Gulina A. N. Zdorov'yesberegayushchaya deyatelnost' v sisteme obrazovaniya: teoriya i praktika [Health-saving activity in the education system: theory and practice]. *Sovremennyye tekhnologii v obrazovatel'nom protsesse: materialy II Regional'noy nauchno - prakticheskoy konferentsii 25 marta 2016*. Pos. Rassvet. ADEKKK MO RF. 2016: 207-217. (in Russian).

6. Dutchak M.V. Paradigma ozdorovchoi rukhvoi aktivnosti: teoretichne obgruntuvannia i praktichne zastosuvannia [Paradigm of health related motor functioning: theoretical substantiation and practical application]. *Teoriia i metodika fizichnogo vikhovannia i sportu*, 2015; 2: 44–52. (in Ukrainian).
7. Zajcev V. P. Bondarenko T. V., Kramskoj S. I. Problema gendernykh vzaimootnoshenij [The problem of gender relations]. Kharkiv. HGAFK. 2009: 6 – 16. (in Russian).
8. Kalakauskene L. M. Ushu i tsigun kak zdorov'yeformiruyushchiye tekhnologii v fizicheskom vospitanii [Wushu and Qigong as Health-Forming Technologies in Physical Education]. Chaykovskiy. CHGIFK. 2007 : 155. (in Russian).
9. Matveyev L.P. Teoriya i metodika fizicheskoy kul'tury : uchebnik [Theory and Methods of Physical Culture: Textbook]. Moskov. Fizkul'tura i sport. 2008: 543. (in Russian).
10. Mikhno L. S. Physical education of junior schoolchildren on the basis of the use of yoga-aerobics means : author's abstract for Ph.D. in Physical Education and Sport. Kyiv. 2017: 23. (in Ukrainian).
11. Pafenberg R. S., Ol'sen E. Zdorovy obraz zhizni [Healthy Lifestyle]. Kiev. Olimp. I-ra. 1999: 319. (in Russian).
12. Sotsial'nyy menedzhment: Uchebnik [Social Management: Textbook]. Pod red. D. V. Valovogo. Moskov. ZAO «Biznes shkola «Intel-Sintez», Akademiya truda i sotsial'nykh otnosheniy. 1999: 384. (in Russian).
13. Teoriya i metodyka fizychnoho vykhovannya : pidruch. dlya stud. vyshch. navch. zakl. fiz. vykhovannya i sportu: u 2 t. [The theory and methods of physical education: under the arm. for studio higher tutor shut up nat upbringing and sports: 2 t.]. [T. YU. Krutsevych, N. YE. Panhelova, O. D. Kryvchykova ta in.; za red. T. YU. Krutsevych]. Kyiv. Olimp. I-ra. 2017. Vol. 1: 384. (in Ukrainian).
14. Kashuba V.A., Bondar' Ye.M., Goncharova, Nosova N. L. Formirovaniye motoriki cheloveka v protsesse ontogeneza [Formation of human motility in the process of ontogenesis]. Lutsk. Vezha-Druk. 2016: 232. (in Russian).
15. Futornyy S. M. Zdorov'yeberegayushchiye tekhnologii v protsesse fizicheskogo vospitaniya studencheskoy molodezhi: monografiya [Health-saving technologies in the process of physical education of students: monograph]. Kiev. Sammit-kniga. 2014: 296. (in Russian).
16. Cherepov Ye. A. Sistema sportizirovannogo fizicheskogo vospitaniya v zdorov'yeformiruyushchem obrazovatel'nom prostranstve shkoly: monografiya [The system

of sports physical education in the health forming educational space of the school: monograph]. Chelyabinsk. YUUrGU. 2015: 308. (in Russian).

17. Yakovlev Ye. V., Yakovleva N. O. Pedagogicheskaya kontseptsiya: metodologicheskiye aspekty postroyeniya [Pedagogical concept: methodological aspects of the construction]. Moskov. VLADOS. 2006: 239. (in Russian).

18. Grygus I., Kuczer T. Optymalizacja sprawności fizycznej studentów z różnymi rodzajami autonomicznego układu nerwowego. *Journal of Health Sciences*. – 2013. – Vol. 3. – № 10. – S. 583–604.

19. Kashuba V.O, Goncharova N.N, Butenko H.O. Effectiveness of health tourism application as the basis of health related recreational technology in primary school pupils' physical education. *Pedagogics, psychology, medical- biological problems of physical training and sports*, 2016;2:19–25. doi:10.15561/18189172.2016.0203

20. Kashuba Vitaliy, Maslova Olena. Prerequisites for the development of the concept of health-forming technologies in the process of adaptive physical education of school-age children with hearing impairment. *Journal of Education, Health and Sport*. 2017;7(3):824-834. eISSN 2391-8306. DOI <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.1252439>

21. Kohl H. W., Craig C. L., Lambert E. V., Inoue S, Alkandari JR, Leetongin G et al. The pandemic of physical inactivity: Global action for public health. *The Lancet*. 2012 Jan 1;380(9838):294-305. Available from, DOI: 10.1016/S0140-6736(12)60898-8

22. Moshynsky V., Mykhaylova N., Grygus I. Podwyższony poziom zdrowia przez stosowanie się do zdrowego stylu życia // *Journal of Health Sciences*. 2013; 3 (10): 123-132.

23. Yea-Wen Lin and Yueh-Ysen Lin A Multilevel Model of Organizational Health Culture and the Effectiveness of Health Promotion // *American Journal of Health Promotion* 2014; 01: 53-63.